

ДУК “Слоні́мская раённая бібліятэка
імя Якуба Коласа”

Дзіцячая раённая бібліятэка

Давайце пазнаёмімся

Бібліяграфічны паказальнік
да 250-годдзя з дня нараджэння
Міхала Клеафаса Агінскага

Слонім 2015

БАЛАДА МІХАЛА КЛЕАФАСА АГІНСКАГА

Радзіма вечная, як неба гэта,
З якога, нібы дождж, сыходзіць Бог
І ў музыцы жыве, нібыта лета
Жыве ў траве і камянях дарог,
Якімі ты Радзіму пакідаеш,
Бо княства не магчыма аднавіць,
Як кроў пралітую не пазбіраеш,
Ды княству жыць у нашае крыві,
Як музыцы ў траве, вадзе, лістоце,
У ветры, што змятае пыл з крыві.
Жыць княству, як святлу ў нябёсным лёдзе,
Малітвам у крылатасці буслоў,
Якія над тваёй дарогай кружаць,
Нібы анёлы, для якіх наш край
Плыве азёрна-залатою ружай,
Якой ты кажаеш светлае: “Бывай...”
Праз Лету, праз душу, якая плача
Па тым, што ўжо не вернуцца сюды
Ні княства, ні князі з крывёй гарачай,
Ні закаханы ў беларусаў ты...

Віктар Шніп

Міхал Клеафас Агінскі – дыпламат, кампазітар, вялікі падскарбі літоўскі. Вельмі прыемна, што ён мае дачыненне да нашага горада Слоніма. І тым, што яго дзяцька Міхал Казімір Агінскі, пры слонімскім палацы якога правёў сваё дзяцінства і сам Міхал Клеафас, ўнёс значны ўклад у развіццё Слоніма (пабудаваў тэатр і малы канал, названы яго імем), і тым, што з 2004 года ў горадзе праходзіць міжнародны фестываль “Паланэз”, прысвечаны непасрэдна паланэзу “Развітанне з Радзімай”. Кожны год, у маі месяцы, у Слонім з’язджаюцца музычныя і танцавальныя калектывы з розных гарадоў Беларусі і замежжа – Польшчы, Літвы, каб прадэманстраваць гучанне паланэза Агінскага на розныя лады.

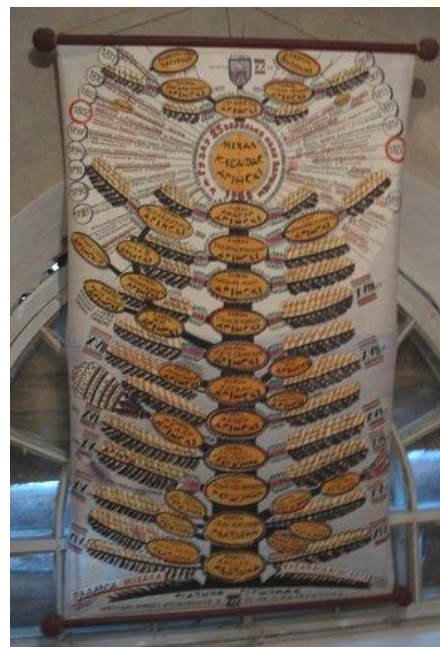

Згодна з паданнем, Агінскія бяруць свой пачатак ад славутых Рурыкавічаў (казельская галіна чарнігаўскіх князёў). Іх апекунамі былі святыя Барыс і Глеб, якія на старых геральдычных выявах “ахоўвалі” герб роду – “Залатую браму”. Вядома, што продкі Агінскіх насілі прозвішчы Глазына і Глушонак, з XIV стагоддзя жылі на Смаленшчыне і вызнавалі праваслаўе. Родапачынальнік – Іван Васільевіч Глушонак быў смаленскім князем.

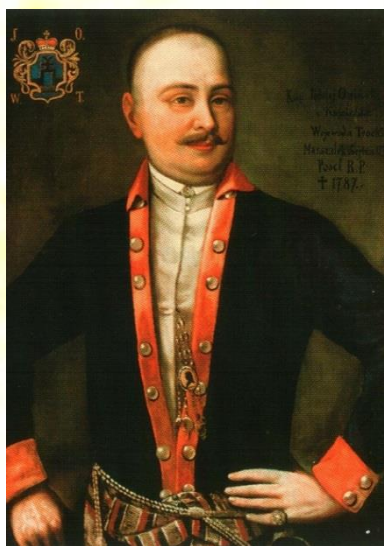
У канцы XV стагоддзя Дзмітры Іванавіч Глушонак атрымаў ад Вялікага князя Аляксандра Ягелончыка прывілей на валоданне маёнткам Агінты. Пасля гэта найменне і перайшло ў змененай форме ў прозвішча нашчадкаў.

Лёс распарадзіўся так, што Агінскія засталіся ў людской памяці як асветнікі, мецэнаты, аматары прыгожых мастацтваў. Князь Багдан Агінскі яшчэ напачатку XVII стагоддзя заснаваў друкарню ў Еўі, Шыман Караль Агінскі стаў фундатарам Віленскага касцёла кармелітаў босых, а Марцыян Міхал Агінскі – прадзед Міхала Клеафаса – быў патронам-заснавальнікам Мінскай езуіцкай калегіі. Менавіта ў яго гонар у 1689 годзе была пастаўлена п’еса “Трыумфальная брама” – першы тэатральны спектакль у Мінску.

Агінскія займалі высокія дзяржаўныя пасады ў ВКЛ. Прадстаўнікі роду, як і большасць беларускіх магнатаў і шляхты, да другой паловы XVII ст. заставаліся праваслаўнымі. Прадзед кампазітара Сымон пакінуў праваслаўе і перайшоў у каталіцтва, што выгадна адбілася на яго службовай пасадзе – быў віцебскім ваяводам – і паспрыяла нашчадкам, сваяк Міхал Казімір Агінскі

быў буйным палітычным дзеячам, шчодрым мецэнатам, кампазітарам і музыкантам, пісьменнікам, жывапісцам, выдатным выканаўцам на некалькіх музычных інструментах, гетманам ВКЛ, стваральнікам тэатра у Слоніме.

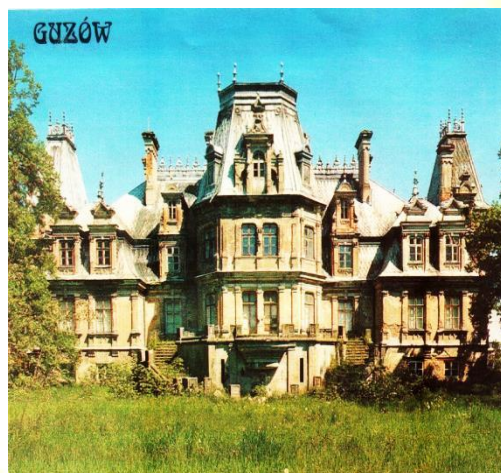

Бацька Міхала Клеафаса Андрэй Агінскі з'яўляўся старостам ашмянскім, паслом сейма, маршалкам Галоўнага Літоўскага Трыбунала, рэферэндам літоўскім, сакратаром вялікім ВКЛ, кашталянам, ваяводам трокскім і паслом Рэчы Паспалітай у Расіі і Германіі. Андрэй Агінскі ажаніўся з Паўлінай з роду магнатаў Шэмбекаў і пераехаў у мястэчка Гу-

заў, непадалёку ад Варшавы, дзе ім быў закладзены прыгожы парк.

25 верасня 1765 года ў Гузаве і нараджаецца Міхал Клеафас Агінскі. Тут прайшлі яго дзяцінства і юнацтва. Калі хлопчыку было сем гадоў, бацьку прызначылі надзвычайным паслом Рэчы Паспалітай і сям'я пераехала ў Вену. Аднак ужо праз год маці разам з сынам вярнулася ў Гузаў, і з гэтага часу пачалося яго сістэматычнае навучанне.

Сям'я належала да вышэйшых арыстакратычных колаў, таму з першых гадоў жыцця Міхал Клеафас далучаўся да інтэлектуальных і мастацкіх каштоўнасцей, у тым ліку музыкі. Бліскучую хатнюю адукацыю на ўзроўні еўрапейскіх двароў ён атрымаў ад настаўніка-француза Жана Ралея (у гонар яго Міхал Клеафас пазней усталяваў памятны камень у залескім парку).

Гувернёр сур'ёзна займаўся і фізічным выхаваннем свайго вучня. Міхал Клеафас у 16 гадоў ужо меў цудоўныя манеры паводзін. Настаўнік навучыў яго рабіць выпіскі і даваць абгрунтаваны аналіз прачытаных кніг, прымушаў чытаць разнастайных аўтараў на мове арыгінала. Вялікую ўвагу Агінскія надавалі музыцы, што было стылем прыдворнага і магнацкага жыцця. Для заняткаў музыкай быў запрошаны тады яшчэ малады выхадзец з Беларусі, а ў будучым славыты кампазітар В.Казлоўскі, які навучаў Міхала Казіміра ігры на фартэпіяна і скрыпцы, а таксама тэорыі, гісторыі музыкі і кампазіцыі.

Міхал Клеафас часта наведваў рэзідэнцыю свайго сваяка Міхала Казіміра Агінскага ў Слоніме. Горад у той час з'яўляўся адным з самых буйных культурных цэнтраў Рэчы Паспалітай. Пры палацы існавалі тэатр с опернай, балетнай і драматычнай трупамі, музыч-

ная капэла. Ставіліся польскія, італьянскія, французскія і нямецкія оперы і балеты, выконваліся аркестравыя і камерныя творы. Знаёмства з музычным жыццём Слоніма ўзмацніла схільнасць Міхала Клеафаса да музыкі. На творчае станаўленне кампазітара-аматара паўплывалі музычныя ўражанні, атрыманыя падчас вандраванняў па культурных сталіцах Еўропы, дзе ў першую чаргу ён знаёміўся з музычным жыццём. Асабіста ведаў Ф.Гайдна і В.Моцарта, браў урокі ў славытых выканаўцаў Д.Жарновіча, П.Баё, Ш.Лафона, Д.Віёці, Б.Кампанелі, слухаў Н.Паганіні, Ф.Ціца, Л.Кардона, Э.Ванжуру і інш.

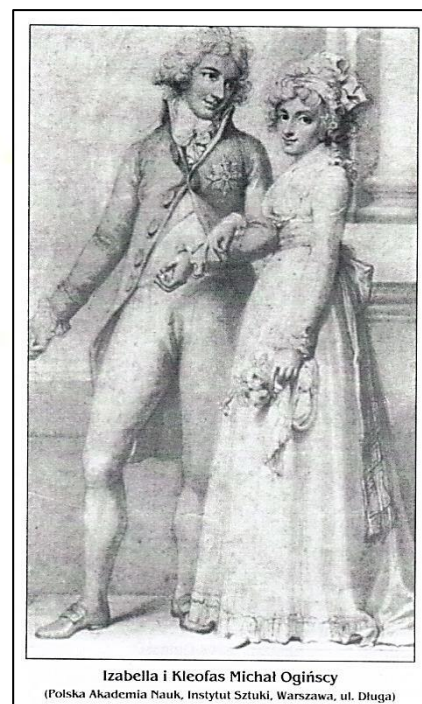

Для Міхала Клеафаса Агінскага адкрывалася шырокая дарога ў мастацтва. Аднак у многім сказалася спадчынная цікаўнасць да дзяржаўнай службы. Дзевятнаццацігадовым юнаком ён становіцца дэпутатам сейма Рэчы Паспалітай, аднагалосна абраны шляхтай Трокскага уезду, уваходзіць у так званую адукацыйную камісію, якую гісторыкі пасля назавуць першым у Еўропе міністэрствам асветы.

У 1789 годзе М.К.Агінскі ажаніўся з Ізабэлай Лясоцкай (1764-1852). Ад гэтага шлюбу Агінскі меў двух сыноў: Тадэвуша Антонія (1789-1844) і Францішка Ксаверыя (1801-1873).

У 1790 годзе Міхал прызначаны надзвычайным паслом Рэчы Паспалітай у Галандыю, з дыпламатычнай місіяй наведаў Англію. У Лондане Агінскі быў прадстаўлены каралю Георгу III, прысутнічаў на паседжаннях англійскага парламенту, сустракаўся з брытанскім прэм'ер-міністрам Уільямам Пітам па пытаннях расшырэння гандлёвых кантактаў. Па сямейных абставінах Агінскі папрасіў вызваліць сябе ад абавязкаў пасла ў Галандыі і ў 1791 годзе вярнуўся ў Варшаву. Міхал Клеафас скептычна прыняў Канстытуцыю 3 мая 1791 г.

12 снежня 1792 года Агінскі прыехаў у Санкт-Пецярбург, каб вырашыць пытанні са сваёй маёмасцю. У рускай сталіцы пад яго музыку танцавалі на ўсіх балах. Магчыма, таму яго так ветліва сустрэла імператрыца Кацярына II. Пасля перамогі ў 1793 г. Таргавіцкай канфедэрацыі Міхал Клеафас прысягнуў расійскай імператрыцы Кацярыне II і такім чынам захаваў маёнткі ва ўсходняй Беларусі. Быў прызначаны дэпутатам Гродзенскага

Izabella i Kleofas Michał Ogiński
(Polska Akademia Nauk, Instytut Sztuki, Warszawa, ul. Długa)

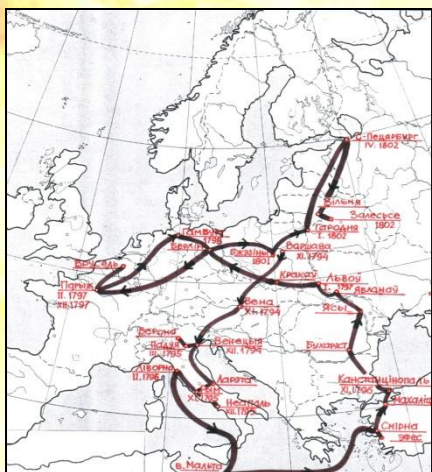
сойма 1793 г. У 1793 г. Агінскі быў прызначаны на пасаду Вялікага падскарбія літоўскага (міністра фінансаў).

Калі ў 1794 годзе пачалося вызваленчае паўстанне пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касцюшкі, Агінскі адразу яго падтрымаў. Ён адказваецца ад чына падскарбія літоўскага і адразу ж быў выбраны ў паўстанчаскі Часовы савет, пасля чаго выступае перад гараджанамі г. Вільна са словамі: “Няхай жыве свабода, няхай жыве Радзіма, няхай загінуць здраднікі!”. На свае сродкі Міхал Клеафас арганізаваў атрад з 480 чалавек. Пасля навучання

ён вядзе іх на ўсход – у адпаведнасці з планам “уварвання на Беларусь”, зацверджаным кіраўніком паўстання у ВКЛ Якубам Ясінскім. Першае баявое хрышчэнне адбылося паміж Ашмянамі і Соламі. Затым атрад зрабіў адзін баявы рэйд да Валожына і Івянца, а пасля – другі рэйд да Дынабурга

(цяпер Даўгапілс, Латвія). Нягледзячы на няўдалы паход на Мінск, Агінскага прызначаюць камандзірам усіх літоўска-беларускіх паўстанчых сіл. На чале іх ён здзейсніў некалькі больш паспяховых паходаў на поўнач – на браслаўшчыну, да берагоў Дзвіны-Даўгавы. Як спецыяльнаму кур’еру Міхалу Клеафасу давялося ездзіць у Варшаву да кіраўніка ўсяго паўстання Тадэвуша Касцюшкі. Паўстанне было падаўлена. Паранены Касцюшка трапіў у палон, а за галаву Агінскага была прызначана грашовая ўзнагарода, і ён павінен быў разам з корпусам Дамброўскага пераступіць прускую мяжу. Крыху пазней Міхал Клеафас для паўстанцаў напісаў “Мазурку Дамброўскага”, якая з часам стала, як сведчаць гісторыкі, нацыянальным гімнам Польшчы. Пачаўся

васьмігадовы шлях эмігранта-выгнанніка пераездам ў Вену, дзе ў той час жыла яго жонка Ізабэла. Пазней сям'я пераехала ў Венецыю. Там праходзяць шматлікія сустрэчы былых польскіх канфедэратаў і эмісараў рэвалюцыйнай Францыі, зацікаўленай у аднаўленні Польшчы як свайго саюзніка. У Парыжы быў створаны польскі эміграцыйны цэнтр француз-

скім дыпламатам Лалеманам, ідэяй якога было стварэнне саюза Францыі, Рэчы Паспалітай, Швецыі і Турцыі супраць еўрапейскай кааліцыі Аўстрыі, Велікабрытаніі, Прусіі і Расіі. Зандзіраванне глебы ў Асманскай імперыі было даручана Агінскаму. У 1796 годзе Міхал Клеафас пад імем Жана Рыдэля з тайнай місіяй адпраўляецца ў Канстанцінопаль. “Грамадзянін Рыдэль” спрабуе схіліць султана Селіма III да саюзу з Францыяй і Польшчай, але той вядзе сябе даволі нерашуча.

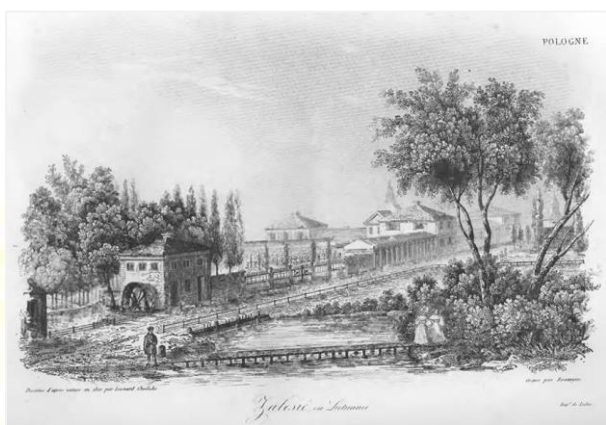

Расчараваўшыся ў сваёй місіі, Агінскі адпраўляецца на Паўночны Захад праз Бухарэст і Малдаўскае княства. Там ён даведваецца пра смерць Кацярыны II. Апынуўшыся ў Парыжы, Міхал Клеафас сустраўся з Напалеонам, які любезна з ім пагаварыў і з задавальненнем выслухаў адзін з яго паланэзаў. Аднак слоў аб дапамозе французам у аднаўленні незалежнасці Рэчы Паспалітай так і не было сказана. Пасля ўступлення на трон Аляксандра I, у Агінскага з'явілася рэальная магчымасць вярнуцца на радзіму і працягнуць грамадска-палітычную дзейнасць. Яму, як і ўсім выгнаннікам, былі вернуты страчаныя маёнткі. Некаторы час Агінскі жыве ў Бжэзінах пад Варшавай у свайго цесця, аднак адносіны з жонкай Ізабэлай былі ўжо не

тыя, магчыма з-за таго, што Міхал Клеафас растраціў усе свае грошы на паўстанне і застаўся ні з чым.

Дзякуючы намаганням князя А.Чартарыйскага Агінскі атрымаў дазвол вярнуцца на радзіму і ў Гродне прысягнуў на вернасць Аляксандру І. Пры жаданні Міхал Клеафас мог застацца жыць у Вільні, альбо Санкт-Пецярбургу, але пасля доўгага знаходжання ў замежным выгнанні, яму надакучыў гарадскі тлум, і ён вырашае пераехаць у маентак у Залессе, недалёка ад Вільні, які падараваў Міхалу Клеафасу яго дзяцька Францішак Ксавэрый.

Перад прыездам у Залессе, Міхал Агінскі спыніўся ў Вільні. Вось тады адбылася падзея, якая змяніла жыццё князя Міхала. Ён сустрэў жанчыну, з якой звязаў свой лёс. Гэта была Марыя Нэры (1778-1851), італьянка, родам з Венецыі. Спачатку Агінскія пасяліліся ў аднапавярховым драўляным палацы, які быў пабудаваны ў сярэдзіне XVIII стагоддзя, і пражылі там з 1802-1806 гг.

Затым Міхал Клеафас пабудаваў новы палац, разбіў парк у англійскім стылі, сабраў вялікую бібліятэку. Залессе стала адной з найпрыгажэйшых магнацкіх рэзідэнцый на Беларусі.

Праект палаца склаў прафесар архітэктуры Віленскага ўніверсітэта Міхал Шульц, а заканчвалі будоўлю пад кіраўніцтвам архітэктара Юзафа Пуссэ. У выніку 20-гадовага жыцця Агінскага ў Залессі тут былі створаны маляўнічая сядзіба, у склад якой уваходзіў комплекс забудовы (палац, капліца, дзве аранжарэі, млын і бровар), і англійскі пейзажны парк. Новы парк меў рамантычны характар: тут размяшчаліся альтанкі, мемарыяльныя

камяні з надпісамі (“Ценям Касцюшкі”); праз рэчку былі перакінуты масты. Побач знаходзіўся звярынец, у якім утрымліваліся алені.

Агінскі надаваў вялікую ўвагу стварэнню сваёй сядзібы, яна была галоўным Творам яго жыцця і атрымала другую, паэтычную, назву – “Паўночныя Афіны”. Як культурны цэнтр Віленскага краю, Залессе наведвалі выкладчыкі і студэнты Віленскага ўніверсітэта, паэты, музыкі, кампазітары. Тут ладзіліся музычныя вечарыны, гучалі песні і вершы. На імправізаваных канцэртах гучала музыка ў выкананні квартэта, у якім Міхал Агінскі выконваў партыю першай скрыпкі, іспанец Эскудэра – другой, на віаланчэлі граў Юзаф Казлоўскі, на фартэпіяна – Амелія Агінская.

Залессе стала самым улюбёным месцам для Агінскага. Тут жыла яго сям’я. Ад шлюбу з Марыяй Нэры ён меў чатырох дзяцей: сына Ірэніуша і трох дачок: Амелію, Эму, Іду.

У 1807 г. у Італіі была яшчэ адна сустрэча Агінскага з Напалеонам І. Аднак Міхал Клеафас не бачыў здзяйснення мар пра незалежнасць сваёй краіны з дапамогай французскага імператара.

У 1810 г. Агінскі ў Пецярбургу атрымаў ад Аляксандра І званне сенатара і тайнага саветніка, ордэны Святога Уладзіміра і Аляксандра Неўскага.

Міхал Клеафас не раз сустракаўся з імператарам Аляксандрам І у Пецярбургу, Вільні, Магілёве і Віцебску, распрацаваў і ў маі 1811 г. падаў яму праект аднаўлення ВКЛ у складзе Расійскай імперыі, так званую “Памятную запіску”, але з захаваннямі незалежнасці, звычайў, стварэннем асобнага літоўскага войска, цывільнага кодэксу, мясцовага кіравання, Вярхоўнага суда, прызнаць “Статут ВКЛ 1588 г.” асноўным грамадзянскім законам ВКЛ і інш.. Аляксандр праект адхіліў, але ўсё ж ён садзейнічаў прымірэнню ўрада з мясцовай шляхтай: былі прыняты законы 1811 г. аб падатковых ільготах і інш., дазвалялася ствараць губернскія шляхецкія камітэты, што выконвалі асобныя функцыі органаў мясцовага кіравання. У гісторыю Беларусі праект утварэння ВКЛ увайшоў пад назвай “Агінскага план 1811 г.”.

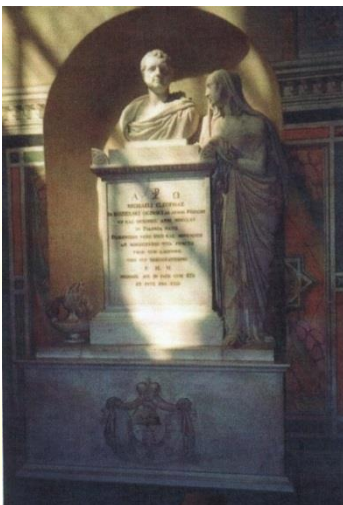
Міхал Клеафас Агінскі перажыў у сваім жыцці многа ваганяў на палітычнай глебе. Але гэтыя ваганні датычылі толькі аднаго моманту ў яго перакананнях: на каго “рабіць стаўку” у справе аднаўлення незалежнасці яго Бацькаўшчыны.

Напярэдадні вайны 1812 услед за Аляксандрам І Міхал Клеафас прыехаў у Вільню, потым вярнуўся ў Пецярбург, дзе знаходзіўся да канца вайны. Пасля вайны Агінскі вярнуўся ў Залессе, дзе застаўся да

1822 года. Міхал Клеафас працягваў займацца актыўнай грамадскай дзейнасцю. Яго выбралі ганаровым членам Віленскага ўніверсітэта, дзе граф прымаў удзел у пасяджэннях навуковай рады і папаўняў універсітэцкія калекцыі. З'яўляўся Агінскі і прэзідэнтам Віленскага тапаграфічнага таварыства, на рахункі якога пералічваў значныя грашовыя сродкі, атрыманыя ад продажу зборнікаў сваіх музычных твораў.

Агінскі пачынае паціху адыходзіць ад дзяржаўнай дзейнасці. Магчыма таму, што канчаткова расчараваўся ва ўсё больш кансерватыўнай палітыцы Аляксандра І. Ён бачыў бесперспектыўнасць далейшага змагання за аднаўленне Бацькаўшчыны. Гэта даказвала і справа філарэтаў і філаматаў.

У 1823 г. Агінскі вырашае назаўсёды выехаць у далёкую Фларэнцыю, дзе ён пражыў апошнія 10 гадоў. Ужо перад самым ад'ездам Міхал Клеафас, поўны смутку ад расставання з Радзімай, піша паланэз, які пазней назавуць “Развітанне з Радзімай”.

Памёр ён 15 кастрычніка 1833 года. Міхала Клеафаса пахавалі на манастырскіх могілках каля храма Санта Марыя Навэла. Праз некаторы час астанкі кампазітара былі перанесены ў касцёл Санта Крочэ, у пантэон, дзе спачываюць Мікеланджэла, Макіавелі, Галілей.

Імя Міхала Клеафаса Агінскага традыцыйна асацыіруецца з гісторыяй музычнага мастацтва, чаму паспрыяла надзвычайная папулярнасць яго паланэза “Развітанне з Радзімай”. Менавіта як аўтара гэтага натхнёнага твора ведаюць кампазітара многія аматары музыкі. І ўсё ж музыка была для Міхала Казіміра хоць і важнай, але не асноўнай сферай. Палітык і

дыпламат, паўстанец і змагар, ён не меў дастаткова часу для пастаянных заняткаў музыкай, удасканалення майстэрства ігры на скрыпцы і фартэпіяна, для бясконцага паглыблення ў тэорыю музыкі і тайны кампазіцыі. Чалавек высокаадораны, з багатымі музычнымі ўражаннямі, Агінскі ўсёй душой імкнуўся да музычнага мастацтва, але добра ўсведамляў аматарскі характар сваёй творчасці. Выкарыстанне меладычных зваротаў і рытмітанак, выпрацаваных у музычным побыце эпохі, жанраў бытавой музыкі, характэрных для творчасці аматараў, забяспечыла творам Міхала Клеафаса папулярнасць яшчэ пры яго жыцці. Усе перажыванні, надзеі, сумненні пражытых гадоў Агінскі давяраў сябрам і музыцы.

Кампазітар пачаў пісаць музычныя творы з 1791 года. Вядома каля 60 яго фартэп’янных і вакальных твораў, у тым ліку 26 паланэзаў, 4 маршы, 3 мазуркі, галоп і менуэт. Аднак было яшчэ многа неапублікаваных або выданных невялікімі тыражамі твораў, якія яшчэ не былі знойдзены. Галоўнае ў творчай спадчыне Агінскага – фартэпіяныя п’есы, паланезы, мазуркі, маршы, вальсы і рамансы. Рамансы і песні займаюць даволі значнае месца. Тэмы і вобразы ў вакальных творах характэрны для яго часу: (“Устала ўжо сонца на небе”, “Хай нас любіць паяднанне”, “Цуд дзяўчына”), матывы неразделенага пачуцця, крушэння надзей і няўдалага лёсу (“Побач з табой”, “Мінулі шчасця дні”, “Змоўкні ўжо”), сутыкненне салодкіх мар з жор-

сткай рэчаіснасцю (“Абуджэнне”), туга па бацькоўскім доме (“Родная вёска”). Працаваў Міхал Клеафас і ў такім буйным жанры, як опера (“Зеліда і Валькур, або Банапарт у Каіры”).

Творчая спадчына кампазітара ўключае побач з музычнымі і літаратурнымі працы – мемуары, сацыяльна-палітычныя і эканамічныя распрацоўкі, а таксама работу музычна-эстэтычнага характару (трактат “Лісты пра музыку” (1828 г.), “Мемуары пра Польшчу і палякаў з 1788 да 1815 г.” (4 т.), Выйшлі на французскай мове у Парыжы ў 1826-1827 гг., у 1870-1873 гг. былі перакладзены на польскую мову. Вядомы так званы “Ліст да сына”, які дае ўяўленне пра культуру і традыцыі перыяду рамантызму і пра клапатлівасць Агінскага як бацькі, думаючага пра будучыню свайго сына (“Бацькоўскія парады Міхала Клеафаса Агінскага сыну Ірэніушу на жыццёвы шлях у сувязі з падарожжам апошняга на вучобу ў Італію” (1825 г.).

Ужо прайшло 250 год з дня нараджэння Міхала Клеафаса Агінскага, а яго спадчына, прайшоўшая праз стагоддзі, працягвае радаваць нас і надхняць на вялікую любоў да сваёй Радзімы, а яго жыццё, такое багатае на дзеі і, нават, на міфы, яшчэ доўга будзе надхняць на даследаванне нашчадкаў.

Літаратура:

1. Агінскі Міхал Клеафас // Беларуская энцыклапедыя: У 18 т. Т. 1: А – Аршын / Рэдкал.: Г.П. Пашкоў і інш. – Мн.: БелЭн, 1996. – С. 75.
2. Агінскі Міхал Клеафас // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі: У 5-і т. Т.1. Акапэла – Габелен / Рэдкал.: І.П. Шамякін і інш. – Мн.: Беларус. Сав. Энцыклапедыя, 1984. – С. 27-28.
3. Агінскі Міхал Клеафас // Культура Беларусі: энцыклапедыя. Т.1. / Рэдкал.: Т.У. Бялова і інш. Мн.: Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2010. – С. 40-41.
4. Грыцкевіч, А.П. Агінскія / А.П. Грыцкевіч // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. У 6 т. Т. 1. А – Беліца / Рэдкал.: М.В. Біч і інш.; Прадм. М.Ткачова; Маст. Э.Э. Жакевіч. – Мн.: БелЭн, 1993. – С. 32-34.
5. Залесский дворцово-парковый ансамбль // Республика Бела-русь: энциклопедия: В 6 т. Т. 3 / Редкол.: Г.П. Пашков и др. Мн.: БелЭн, 2006. – С. 599.

6. Куль-Сяльверстава, С.Я. Міхал Клеофас Агінскі: паміж паданнямі і рэчаіснасцю / С.Я. Куль-Сяльверстава // Слонімшчына вачыма навукоўцаў і краязнаўцаў: матэрыялы рэгіянальнай гісторыка-краязнаўчай канферэнцыі, прысвечанай 750-годдзю горада Слоніма і 70-годдзю заснавання Слонімскага раённага краязнаўчага музея ім. І.І. Стаброўскага / Склад.: Д.С. Аляшкевіч, І.П. Крэнь; Пад рэд. І.П. Крэня. – Слонім: Слонім. друк., 2002. – С. 134-141.

7. Мальдис, А. Міхал Клеофас Огинский: время и события / Адам Мальдис // СБ. – 2015. – № 197. – С. 6-7.

8. Мяцеліца, К. Агінскі. Турэцкая місія / Кірыл Мяцеліца // Маладосць. – 2015. – № 10. – С. 124-126.

9. Трэпет, Л. Паўночныя Афіны ў Залессі. Сядзіба Міхала Клеафаса Агінскага / Людміла Трэпет // Роднае слова. – 1998. – № 12. – С. 141-149.

10. Філатава, А.М. Агінскі Міхал Клеафас / А.М. Філатава // Асветнікі зямлі Беларускай: Энцыкл. даведнік / Рэдкал.: Г.П. Пашкоў і інш.; Маст. У.М. Жук. – Мн.: БелЭн, 2001. – С. 10.

11. Швед, В.В. М.К. Агінскі: План адраджэння Вялікага Княства Літоўскага (1811 год) / В.В. Швед // Слонімшчына вачыма навукоўцаў і краязнаўцаў: матэрыялы рэгіянальнай гісторыка-краязнаўчай канферэнцыі, прысвечанай 750-годдзю горада Слоніма і 70-годдзю заснавання Слонімскага раённага краязнаўчага музея ім. І.І. Стаброўскага / Склад.: Д.С. Аляшкевіч, І.П. Крэнь; Пад рэд. І.П. Крэня. – Слонім: Слонім. друк., 2002. – С. 142-152.

12. Федарук, А.Т. Залескі палацава-паркавы ансамбль / А.Т. Федарук // Культура Беларусі: энцыклапедыя. Т. 4 / Рэдкал.: У.Ю. Аляксандраў. – Мн.: Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2013. – С. 28-29.

13. Федорук, А.Т. Семантика и символика старинных парков / А.Т. Федорук // Нарысы гісторыі культуры Беларусі. У 4 т. Том 1. Культура сацыяльнай эліты XIV – пачатку XX ст. / А.І. Лакотка і інш. – Мінск: Беларус. навука, 2013. – С. 387-411.

14. Чаквін, І.У. Генезіс, структура і функцыі сацыяльнай эліты / І.У. Чаквін, С.А. Шыдлоўскі // Нарысы гісторыі культуры Беларусі. У 4 т. Том 1. Культура сацыяльнай эліты XIV – пачатку XX ст. / А.І. Лакотка і інш. – Мінск: Беларус. навука, 2013. – С. 9-41.

Паланэз Агінскага "Развітанне з Радзімай"

Музыка – Міхал Клеафас Агінскі,
словы – Сяржук Сокалаў-Воюш.

*Сонца праменне стужкай вузкай
Ператкала помны вечар.
Краі бацькоўскі, краі мой беларускі,
Я табе кажу на развітанне Да спаткання, да сустрэчы.
Я табе кажу на развітанне Да спаткання, да сустрэчы.
Водар закінутага саду,
Ў небе зорка Мілавіца,
Шаямніцы паркавых прысадаў
Пэўна, не аднойчы на чужыне будуць мроіцца і сніцца.
Пэўна, не аднойчы на чужыне будуць мроіцца і сніцца.*

*Зноў залунае наш штандар,
Палыхне ўначы пажар,
І паходнаю трубой
Зноў пакліча нас с табой на мужны бой
Мая Радзіма краі адзіны.
Да яго з выгнання шлях вяртання шлях змагання.*

*Ростань на ростанях краіны,
Раніць думкі шлях абраны.
Прагне сэрца ў родныя мясціны,
І Радзімы вобраз ажывае растрывожанаю ранай.
І Радзімы вобраз ажывае растрывожанаю ранай.
Дахі мястэчак, стрэхі вёсак,
Вежы замкаў і палацаў,
Гонкіх храмаў звонкі адгалосак
Клічуць да сябе, бо немагчыма з гэтым краем развітацца.
Клічуць да сябе, бо немагчыма з гэтым краем развітацца.*

ПОЛОНЕЗ

Музыка М. ОГИНСКОГО

Умеренно

Умеренно

Вальс

в темпе

замедляя

Трио

Конеч

замедляя

в темпе

Играть с начала до слова "Конеч"

Бацькоўскія парады Міхала Клеафаса Агінскага сыну Ірэніўшу на жыццёвы шлях у сувязі з падарожжам апошняга на вучобу ў Італію (1825 г.).

“Дзіця маё, ты пакідаеш бацькоўскі дом, і з гэтага першага кроку пачынаецца новы этап твайго жыцця”. Так пачынаецца “Запавет сыну Ірэнеушу”, які Міхал Агінскі напісаў у 1822 годзе, калі яго сын ад’язджаў з роднага Залесся вучыцца ў Італію. Пад гэтымі 14 запарамі, напэўна, і сёння падпішуцца бацькі, чые сыны і дочки пакідаюць родны кут, каб стаць студэнтамі. Вось гэтыя парады-запаветы:

1. Чалавек — не воля выпадку, ён не нараджаецца без мэты.
2. Ні на імгненне не забывай, чым ты абавязаны сваёй маці. Прызвычайся нічога не рабіць, папярэдне не запытайшы сябе: “А мая маці ўхваліць ці не?” І калі тваё сумленне адкажа: мая матуля гэта ўхваліць — дзейнічай смела. Калі яно скажа адваротнае — устрымайся, і ты пазбавішся ад памылкі.
3. Будзь заўсёды раннім — уставай на золку, не давай час для ляноты, перамагай сябе.
4. Ты павінен пазбягаць празмернасці, асабліва ў віне, троху віна — на два пальцы — усё, што можаш сабе дазволіць. Не захапляйся таксама і півам. Трэба пазбягаць залішняга і ў ежы.
5. Ты захаваеш сваё здароўе, калі будзеш захоўваць гігіену (чысціня цела ўплывае на чысціню душы), а таксама і рэжым, выконваць гімнастычныя практыкаванні.
6. Дзень трэба заканчваць малітвай, пытаючы сваё сумленне аб тым, што было зроблена.
7. (Гэта Агінскі пісаў сыну ў сувязі з тым, як неабходна ставіцца да слуг, але запавет актуальны і ў адносінах паміж сучаснымі людзьмі.). Памятай, паміж дабрынёю і фамільярнасцю ёсць вялікая розніца. Першае — велікадушнасць сэрца, другое — з-за пасрэднасці і пошласці. Нарадзіўшыся не дзеля таго, каб абслугоўваць, а быць тым, каго абслугоўваюць, ты абавязаны гэтым выпадку, тут няма падстаў ганарыцца.
8. Каб замацаваць звычку самааналізу, лепш завесці дзённік. Да

таго ж гэтая звычка выпрацоўвае добры літаратурны стыль.

9. Што датычыцца тваіх заняткаў – неабходна, каб твае намаганні былі скіраваны на дасягненне пастаўленай перад сабой мэты.

10. Яшчэ адно пажаданне: вывучаць сучасныя замежныя мовы.

11. Каб добра вывучыць замежную мову, неабходна яе палюбіць. Дзеля гэтага – чытаць кнігі лепшых аўтараў на гэтай мове і нават ліставацца на ёй з сябрамі.

12. Намагайся заслужыць добразычлівасць аднакурснікаў ва ўніверсітэце роўнымі паводзінамі – прыязнымі, ветлівымі, да ўсіх аднолькавымі. Не ўцягвайся ў справы, якія ты лічыш для сябе непрымальнымі. Часцей той, хто баіцца славы баязліўца і сваю ганарыстасць выдае за смеласць – той і ёсць баязлівец.

13. Паслухмянасць і добразычлівасць да тых, што замяняць табе бацькоў (Агінскі мае на ўвазе выкладчыкаў універсітэта і ў першую чаргу сваякоў, якія жылі ў Італіі), – лепшая падзяка за клопат пра цябе.

14. Я вельмі добра думаю пра цябе, мой дружа. Калі ты любіш нас, як я спадзяюся, гэта падтрымае цябе ва ўсіх тваіх пачынаннях.

**Адрас нашай бібліятэкі:
Гродзенская вобласць,
г. Слонім, вул. Чарняхоўскага, д.2
раб. тэл.: 8(01562)6-22-40
E-mail:biblioteka1967@mail.ru**

**Складальнік
Рэдактар
Адказны
за выпуск**

**Гурская Н.М.
Старадубцава Л.А.**

Рэпінская Л.У.